

Na de inzameling werden de zegels van de collectebussen door de politiediensten verbroken in bijzijn van getuigen van de kring. Een proces-verbaal werd dan opgemaakt die de globale opbrengst van de inzameling vermeldde, die dan kon overgemaakt worden aan de desbetreffende werken.

HET VAANDEL

Een zijden vierkant vaandel waarop het wapen van de stad Oostende alsook de voorstelling van een inzameling in uniform werd geborduurd. Bovenaan een buste van een zigomar.

Het muziekkorps droeg ook een uniform. Deze droegen een kentekentje (lier) op de revers van hun veston.

In de optocht werden de inzamelaars(sters) omringd door de mirlitonisten (rietfluitjes) die drager waren van bekers, mandjes gevuld met kunstbloemen.

Te midden van deze kleurrijke groep werd een miniatuurbeeldje gedragen van een zigomar. Door een vernuftig systeem was het de drager mogelijk de maat aan te geven bij de marsmuziek. Dit beeldje werd steeds in de optochten gedragen door de ontwerper en maker ervan, de secretaris Jan JACOBSEN.

ENKELE OOSTENDSE KAPERS EN HUN BUIT 1684-1718

door Julien VERHAEGHE

Wie zou durven beweren dat hij nooit in boek, op film of televisie de avonturen en vechtpartijen van koene kapers en piraten heeft gevolgd.

Weinigen beseffen echter dat er een groot verschil bestond tussen een kaper en een piraat.

Piraten vielen voor eigen rekening ieder schip aan en waren in zekere zin vogelvrij verklaarde zeerovers die bij gevangename op geen pardon moesten rekenen. De kaper daarentegen was voorzien van een patent, de zogenaamde kapersbrief, van zijn regering, en viel alleen schepen aan van naties waarmee zijn land in oorlog was, en de buit overdroeg aan de admiraliteit van zijn land die deze openbaar verkocht. Van de opbrengst kregen de kapers (en de reders die de kaperschepen uitrustten) hun deel.

De havensteden van de grote maritieme buurlanden eren hun kapers, richtten er monumenten en standbeelden voor op, en gaven hun naam aan de voornaamste straten en pleinen van hun steden.

Oostende, dat vele jaren berucht, beroemd en gevreesd was als kapersnest, heeft enkel een paar straten in een volksbuurt aan de buitenkant van de stad bedacht met de naam van een kaper, alsmede een pleintje, weggestopt achter de Sint-Jozefskerk. Erger nog, toen de oude Sint-Pieters en Pauluskerk eind vorige eeuw afbrande, en het grafmonument van Jacob BESAGE, de grootste Oostendse kaper van alle, werd vernield, vond het toenmalige schepencollege het niet nodig om dit in de nieuwe kerk herop te richten. De latere schepencolleges

vonden evenmin tijd, geld of interesse om dit te doen alhoewel de tekst van het grafschrift gekend is.

De volgende gegevens werden gevonden in de registers van het Brugsche Vrije, nr.'s 1751 t/m 1753, bewaard op het Rijksarchief te Brugge. Ook onze vrienden van het V.V.F. zullen bij het uitpluizen van deze registers veel gegevens over Oostendenaars en hun beroepen vinden.

Register 1751

1. Verkoop op 9 en 10.02.1684 van het franse fregat "Saint Nicolas de Grace" van Saint Malo, kapitein Charles DISVAUX, geladen met olijfolie, anchovis, dozen "prinolen", sponsen, amandels, indiase dekens en tafelkleden, olijven, zeep en vaten "frias de Florence" genomen op 20.12.1683 en opgebracht op 15.01.1684.

Opbrengst : 1634.10.2 gulden

Kosten : 1059.13.6 gulden

2. Strooptocht van de Oostendse fregatten "Sinte Teresa", kapitein Jan LAUWERENS, en "Onse Lieve Vrouwe van Gratie", kapitein Jacob FRANCKE, vertrokken uit Oostende op 05.03.1684 en er teruggekeerd op 27 en 29.04.1684.

a) op 11.03 gekaapt de franse bark "Isabelle", schipper Noël CHARLE, komende van het eiland Tercere naar La Rochelle, geladen met witte suiker, "moscades", braziliaanse tabak, "fernabacq" en nagelhout, opgebracht naar Pleymouth en aldaar verkocht op 03.05 voor 7.000 gulden frans geld.

b) op 20.03 werd een franse bark gepraaid, komende van Lissabon naar Haudierne, en weer vrijgelaten tegen een losgeld van 1.200 gulden frans geld.

c) op 03.04 gekaapt een franse bark "Saint Anne" schipper Jean MAIHY, varende naar La Rochelle, geladen met witte suiker, olijfolie en hammen. Wegens de slechte staat van het schip werd het opgebracht naar Mongy in Galicië en aldaar verkocht voor 275 gulden.

Uit deze rekening blijkt dat op 06.03.1684 slag werd geleverd met een frans oorlogsschip waarbij matroos Pieter COUSIN en kwartiermeester Thomas REUBENS gekwetst werden, waarvoor te Pleymouth 8.18 pond kosten waren.

Pieter COUSIN kreeg bij de terugkeer nog 12 gulden omdat hij wegens "pine ende smerte van sijne voorseijde quetseure niet en conde aerbeijden nochte in zee gaen"; daarenboven kreeg chirurgijn François VANDEN HEEDE 12 gulden "omme hem te cureeren", en apotheker Aernoult HONDERMARCQ 4.9 gulden voor medicijnen. Kwartiermeester REUBENS kreeg voor de kwetsuur in zijn hand voorlopig niets.

Netto opbrengst van de 3 kapingen : 5726.2.6 gulden.

3. Verkoop op 11.09.1684 van het schip "Le Benin", kapitein Clemens BODIN, komende van Santo Domingo naar Dieppe, geladen met tabak, "afistilla", bruine suiker, indigo, katoen, zilverwerk, kruiden en "schildpadde", genomen op 18.8 door het Oostendse fregat "de Marquis de Grana", kapitein Frans DE SCHOT.

Opbrengst : 15.067.7.4 gulden

Kosten : 3.594.6.4 gulden

Het schip zelf werd ingehouden op 1.650 gulden en zou later opnieuw te koop gesteld worden.

In deze rekening was een post van 1.437.17.6 gulden tot het betalen van het "cureren van diversche gequetsten, als hun onderhoudt ende doodtschulden van diversche bootgesellen ende vollontairen, doodtgeschooten gedeurende de vojagien van de fregatten "Marquis de Grana", "Sint François" ende "Onse Lieve Vrouwe van Gratie" tusschen 28 april en 25 augustus 1684".

4. Verkoop op 29.05.1684 van de franse gerbane "Saint Wolfrant" van Abbeville, schipper André MARCHAND, geladen met smissekolen en noordse deilen, en een franse binnelander "Saint Pierre" van Kales, schipper Pieter VERRIN, geladen met koolzaad, boter, muskaatwijn en gezaagde deilen, beiden genomen op 29.04 door de Oostendse konvooschepen "de Marquis de Grana", kapitein Frans DE SCHOT, en de "Sint François" kapitein Philips VAN MAESTRICHT.

Opbrengst : 7.287.16.9 gulden

Kosten : 4.749.9 gulden

5. Verkoop op 12.09.1684 van het schip "l'Occasion", schipper Pierre LEGROS, komende van Teneriffe naar Havre de Grace, geladen met "Ternoef", vis, levertraan en cider, genomen op 18.08 door het Oostendse fregat "de Marquis de Grana", kapitein Frans DE SCHOT.

Opbrengst : 8.044.15.03 gulden

Kosten : 1.087.6 gulden

6. Op 27.01.1693 werd een franse vissersboot gepraaid door de Oostendse snauw "de Simme", kapitein Paulus BESTENBUSTEL, en weer vrijgelaten tegen een losgeld van 312 gulden.

Kosten : 45.7 gulden

7. Verkoop op 03.04.1693 van de pinas "de Vrindens Avonture", schipper John CHEL, gemonteerd met 14 kanons en geladen met smissekolen, genomen op 14.03 door het Oostendse fregat "de Coninginne van Spanien", kapitein Jacob FRANCKE, in compagnie met de kapiteins Ambrosius RODRIGUES en Paulus BESTENBUSTEL.

Opbrengst : 21.540.2 gulden

Kosten : 1.259.3.6 gulden

8. Verkoop op 03.08.1693 van het buisschip "d'Hope van Brugge", schipper Jacob HIJERS, geladen met smissekolen en slijpstenen, genomen op 30.07 door de Oostendse snauw "de Simme", kapitein Pauwels BESTENBUSTEL.

Opbrengst : 2.000 gulden

Kosten : 159 gulden

9. Verkoop op 27.08.1693 van de hoeker "de Elisabeth" van Prestenbaerens, geladen met gerst, haver, havermeel, vis en riemen papier, genomen op 01.08 door de Oostendse snauw "de Simme", kapitein Pauwels BESTENBUSTEL.

Opbrengst : 4.662.13.9 gulden

Kosten : 722.1.9 gulden

10. Verkoop op 27.08.1693 van het franse oorlogsschip "la Fortune" van Duinkerke, kapitein Jacob VERMOORTELE, met de 4 kanons en de kogels, genomen op 06.08 door de Oostendse snauw "de Simme", kapitein Pauwels BESTENBUSTEL.

Opbrengst : 499.12 gulden

Kosten : 220.1.10 gulden

11. Verkoop op 27.08.1693 van het frans oorlogsschip "la Fantasie" met 11 kanons, kapitein Nicolas BATEMAN, genomen op 26.08 door de Oostendse fregatten "Sint Franciscus", kapitein Willem BESTENBUSTEL, en "de Coninginne van Spanien" kapitein Jacob FRANCKE.
Opbrengst : 5.099.12.3 gulden
Kosten : 478.19.10 gulden

12. Verkoop op 30.09.1693. Een hoeker "den Dadelboom" van Rotterdam, kapitein Henri LAMBRECHTSEN, werd door de eigen bemanning in brand gestoken na aangevallen te zijn geweest door het Oostends fregat "de Coninginne van Spanien", kapitein Jacob FRANCKE, in compagnie met de kapiteins Willem en Pauwels BESTENBUSTEL. De Oostendse bemanning had nog 36 pijpen "canariewijn" opgevist, die te Oostende verkocht werden.
Opbrengst : 4.917.16 gulden
Kosten : 284.11.4 gulden

13. Verkoop op 27.11.1693 van het fluitschip "de Hope" van Carelskroon, schipper Jan JANSSEN CAREL, geladen met tarwe, genomen op 17.11 door de Oostendse snauw "de Simme", kapitein Willem BESTENBUSTEL.
Opbrengst : 15.264.11.9 gulden Kosten : 784.1.4 gulden

14. Verkoop op 23.11.1693 van het frans oorlogsschip "le Cerf Volant", kapitein Jaspas BART, van Duinkerke, met 8 kanons, genomen op 10.11 door de Oostendse snauw "de Simme", kapitein Jan LAUREYS.
Opbrengst : 2.405 gulden
Kosten : 357.5.3 gulden

Register 1752

1. Verkoop op 29.12.1693 van het buisschip "De Anne Margriete" van Enkhuizen, schipper Cornelis THEUNISSEN, geladen met "rode" tarwe, Oosterse wol en duigen, genomen op 08.12 door het Oostends konvooschip "Sint François", kapitein Willem BESTENBUSTEL. Enkele franse matrozen waren 's nachts uit Oostende gevlucht, en zijn achtervolgd geweest door ruiters onder bevel van Frans DUPREZ, en een boot onder bevel van Willem BESSIENS. Ze werden gevat, gevangen gezet te Nieuwpoort, en per wagen teruggebracht naar Oostende door de luitenant van kapitein BESTENBUSTEL met 11 matrozen. De laatsten hebben te Nieuwpoort 20.15 gulden verteerd.
Opbrengst : 16.710.17 gulden
Kosten : 970.3.3 gulden

2. Verkoop op 08.01.1694 van het frans oorlogsschip "la Concordia" van Duinkerke, met 8 kanons en 4 bassen, kapitein Jan WEYNAERT, geladen met rogge, tarwe, pek, lood, deilen, handspaken, houten nagels, lege tonnen, canariewijn en diverse kleinigheden, opgebracht door het Oostends konvooschip "de Coninginne Van Spanien", kapitein Jacob FRANCKE.
Opbrengst : 9.364.17 gulden
Kosten : 954.18.11 gulden

3. Verkoop op 20.01.1694 van de hoeker "de liggende Leeuw" van Zierikzee, met 2 kanonnen en 2 bassen, kapitein Willem BLANCKAERT, geladen met steenkool, gerst en tarwe, genomen op 19.12.1693 door het Oostends konvooschip "de Coninginne van Spanien", kapitein Jacob FRANCKE.
Opbrengst ; 2.856.3.9 gulden
Kosten : 401.11.4 gulden

4. Verkoop op 24.01.1694 van de franse gallioot "la bonne Espérance" van Duinkerke, met 4 kanons, kapitein Pieter WALDRYCK, binnengebracht op 24.12.1693 door het Oostends konvooschip "Sint François", kapitein Willem BESTENBUSTEL in compagnie met kapitein Michiel MANSVELT.

Opbrengst : 830 gulden

Kosten : 375.14 gulden

Er werd een zieke franse matroos (die nadien overleed) verzorgd ten huize van Pieternelle CLISTHOOGHE, weduwe van Willem SWART. Chirurgijn Anthone LIEVEN en dokter Michiel REUSE kregen respectievelijk 2.2 en 7.16 gulden; apotheker Nicolais VERVALLEMEULEN leverde voor 4.4 gulden medicijnen, de doods-kist werd geleverd door Frans PIJPELAERE voor 2.8 gulden, en kerkbaljuw Lucas FRANS werd 6 gulden betaald voor de kerkdienst en de begrafenis.

5. Verkoop op 10.12.1696 van het frans fregat "le Bienvenu" van Duinkerke, met 8 kanons en 4 bassen, kapitein Nicolais BATEMAN, geladen met staven ballastijzer, genomen op 28.11 door konvooschip van kapitein Michiel MANSVELT.

Opbrengst : 3.320.10.3 gulden

Kosten : 370.18 gulden

6. Verkoop op 31.12.1696 van de franse snauw "les 2 Frères" van Duinkerke, met 6 kanons, kapitein Joannes BUDDAERT, opgebracht op 22.12 door het Oostends konvooschip "de Prins Elecotrael", kapitein Matteus VANDE WALLE.

Opbrengst : 2.341.12.6 gulden

Kosten 457.17.11 gulden

Pieter DE CUIJPER kreeg 50 gulden als doodtschult voor zijn zoon (sic !) Coenraet DE FOER "int veroveren van deze prinse doodtgeschooten".

7. Verkoop te Londen van het schip "de 3 Patriarchen, alias Britania" met 18 kanons, schipper Paridam JESTRAM, geladen met frans zout, genomen door het Oostends konvooschip "Onse Lieve Vrouwe" met 10 kanons, kapitein Antoine CORNELISSEN, tesamen met een engelse kaper van "Garzee" met 12 kanons, kapitein John STEVENS, en opgebracht naar het eiland Wight. Er werden 8 gevangenen overgebracht naar Oostende met het konvooschip "Flandria".

Opbrengst : (de Oostendse helft) 585.8.11 engelse ponden = 6.056.17 gulden

Kosten : 312.14 gulden

(rekening gedateerd 14.03.1697)

8. Verkoop op 31.12.1696 van het fluitschip "Saint Vincent" van Sibourgh, kapitein Martin DANACHE, geladen met traanolie, walvisbaarden, pijken en riemen, genomen door het konvooschip van kapitein Jacob GERREBRANTS. Op dezelfde reis werd door het Oostendse schip een franse bark genomen en weer vrijgelaten tegen een losgeld van 25 pistolen (= 243.15 gulden).

Opbrengst 18.282.14.3 gulden

Kosten : 1.330.14.3 gulden

9. Verkoop in januari 1697 te Plymouth van een frans fluitschip "la Marie Gabrielle" van Honfleur met 4 kanons, kapitein Antoine MOREIN, geladen met "Ternoef", vis, genomen door het Oostends konvooschip "Sinte Anna", kapitein Nicolais VERCRUYSE, in compagnie met de kapiteins Pauwels BESTENBUSTEL en Michiel MANSVELT.

De bemanning werd meegebracht naar Oostende.

Opbrengst : 2.708.6.8 gulden

Kosten : 141.18.2 gulden

10. Verkoop op 13.04.1697 van 6 kanons en enkele zeilen van het schip "Sainte Françoise" van Honfleur; geladen met "Ternoef" vis, kapitein Guillaume HUYSE, genomen door het Oostends konvooschip "de Coninginne van Spanien", kapitein Paulus BESTENBUSTEL, en door onweer vergaan op 12.01.1697. Het verkochte goed werd gered en binnengebracht met een gallioot veroverd door kapitein Laureins EBLETZ.

Opbrengst : 502.10.6 gulden

Kosten : 305.3.1 gulden

In deze rekening is een post voorzien van 460 gulden voor de wezen van wijlen kapitein Jacob MORALES, doodgeschoten op 10.02.1696 aan boord van het konvooschip "Saint François", kapitein Michiel MANSVELT "sijnde slaeghs met twee groote duinkerksche fregats"; en 46.3 gulden aan Cornelia BOLLEVEYN, weduwe van Jan MEELANT, die op 31.12.1696 door onweder van de fokkerede overboord is gevallen en verdronken.

11. Strooptocht van het Oostends konvooschip "Sinte Catherine", kapitein Willem BESTENBUSTEL, waarvan de buit verkocht werd op 28.02.1697.

a) opgebracht op 18.01.1697 een hoeker "de Schelvisch" van Maaslandsluis, kapitein Jacob Hendricxsen VANDE VELDE, geladen met verse kabeljauw en gezouten vis.

b) opgebracht op 22.01.1697 een kets "de Marie" van Iermuide, schipper Thomas JACQSON, geladen met mout, gerst, droge haring en sprout. Op dit schip werden Engelse gevangenen bevrijd.

c) opgebracht op 27.01.1697 een oorlogsgallioot "Petit Jean" met 2 kanons en 2 bassen, van Duinkerke, kapitein Crispin NASSEN.

Opbrengst : 11.782.8 gulden

Kosten : 1.097.12.2 gulden

12. Verkoop op 05.03.1697 van de oorlosdiepo "la Bolonoise" met 2 kanons, van Boulogne, kapitein Guillaume LORET? opgebracht op 24.02 door het Oostends konvooschip "Sinte Catherine", kapitein Willem BESTENBUSTEL.

Opbrengst : 725 gulden

Kosten : 161.15.6 gulden

13. De Oostendse binnenlander "de 3 Sleutels", geladen met smissekolen, schipper Robert DRIJVOET, werd op zee genomen door "sijne Majesteits vijanden", en binnen de 24 uur hernomen door het Oostends konvooschip "Sint Robertus", kapitein Antoine CORNELISSEN. Ingevolge de wet kreeg hij 20 % van de waarde van het schip en lading, vastgesteld bij onderlinge overeenkomst met de eigenaar Philippe Antoine DE CLERCK.

Ontvangst : 550 gulden

Kosten : 41.1 gulden

14. Verkoop op 05.03.1697 van de oorlogsdiepo "la Veuve" met 2 kanons, van Kales, kapitein Jacques GODONY, opgebracht op 26.02 door het Oostends konvooschip "Sint Joseph", kapitein Laureins EBLETZ.

Opbrengst : 1.235 gulden

Kosten : 177.5 gulden

15. Verkoop op 11.03.1697 van het schip "den Asschepot" van Zierikzee, geladen met verse kabeljauw en gezouten vis, gekeapt door "sijne Majesteits vijanden" en dan hernomen en opgebracht door het Oostends konvooschip "Sint Robertus", kapitein Antoine CORNELISSEN.
Opbrengst : 1.355.3 gulden
Kosten : 140.14.6 gulden

Register 1753

1. Verkoop op 20.03.1697 van de snauw "den gecroonden Arent" met 3 kanons en 2 bassen, kapitein Jean DE PLESSIS, varende van Bordeaux naar Duinkerke, geladen met witte en rode wijn en brandewijn, genomen op 09.03 door het Oostends konvooschip van kapitein Michiel MANSVELT, samen varende met de Zeeuwse fregatten "de Soomer", kapitein Jaspas NEBBENS, en "la Charmaine", kapitein Cornelis VAN WETTERINGHE.
Opbrengst : 18.017.15.3 gulden
Kosten : 641.17.1 gulden

2. Verkoop op 11.03.1697 van het fregat "la Bonaventure" met 8 kanons, van Duinkerke, kapitein Jacobus COUSIJN, genomen door het Oostends konvooschip "Onse Lieve Vrouwe van Scherpenheuvel", kapitein Jacobus GERREBRANST, die zelf tegen 126 gulden twee drieponderkanons (wegende 1.400 pond) kocht voor zijn eigen schip.
Opbrengst : 2.426 gulden
Kosten : 440.16.9 gulden

Andries PIETERSEN, matroos, kreeg 26 gulden wegens "pijne ende smerte, sijnde geschooten door de handt", en de weduwen van Jan Baptiste LOUIJS en Pieter VANDE CASTEELE kregen elk 50 gulden als "doodtschult van haerlieden mans, gebleven int veroveren vant fregat".

3. Verkoop te Middelburg in Zeeland van de snauw "Saint Nicolas" van Duinkerke, kapitein Gelein HOUQUES, geladen met wijn en tabak, genomen in mei 1697 door het Oostends konvooschip "Sint Robertus", kapitein Antoine CORNELISSEN, in compagnie met de Zeeuwse kapiteins Jaspas NEBBENS en Cornelis VAN WETTERINGHE. Er werden 4 franse gevangenen meegebracht naar Oostende.
Opbrengst : 264.10 hollandse ponden (= 1.511.8.6 gulden)
Kosten : 56.3.5 gulden

4. Verkoop in Engeland van een frans fregat "le Duc de Maine" en een door het schip gekeapt engels schip "Amelie", geladen met suiker, genomen door de Oostendse konvooschepen van kapiteins Antoine CORNELISSEN en Jacobus GERREBAUTS, samen varende met twee Zeeuwse fregatten en acht kaperschepen van Guersey. Op het fregat werden drie zakken met spaanse pattacons buitgemaakt, samen wegende 820 ons, die verkocht werden tegen 8.2.1/4 engelse schellingen per ons.
Opbrengst : 4.506.11.6 gulden (Oostends aandeel)
Kosten : 90.15.11 gulden

5. Verkoop op 11.11.1702 van het fregat "Julius Cesar" met 20 kanons, van Rotterdam, kapitein Maerten Florissen DE RAEDT, opgebracht op 05.10 door het Oostends konvooschip "Sint François", kapitein Michiel MANSVELT.
Opbrengst : 6.134.2 gulden

Kosten : 2.565.15.6 gulden

Het moet een zwaar gevecht geweest zijn; er werd 50 gulden doodtschult betaald aan de weduwe van schipper Niclajis CLINCKAERT, aan de weduwe van Jan DE BATS, aan de weduwe van Jan BUSSENS, aan Jan DE SCHAEP voor zijn broeder Vincent, aan Jan DE WAEGEMAEKER voor zijn zoon Cornelis, gekwetst binnengebracht en daarna overleden, hij kreeg daarenboven 13.8 gulden voor het onderhoud van zijn zoon tijdens zijn laatste dagen en voor het afleggen van het lijk.

Er werden vergoedingen betaald aan de gekwetsten, 8.15 gulden aan Niclajis DE CLAIRE, vollontair, 24 GULDEN aan Joos CATELLE, matroos, 24.10 gulden aan Bertel ANNAERT, 24 gulden aan Joos VAN HILT, 24 gulden aan François PIETERS en 2.16 gulden aan Pieter DE WULF.

De Hollanders kregen ook hun part, de kapitein, 3 matrozen en een jongen (die later overleed) werden 41 dagen verzorgd en ondergebracht bij de echtgenote van Frans DE PUYDT die hiervoor 200 gulden kreeg. Thomas HENDRICX kreeg 210 gulden voor het onderhouden en verzorgen van 4 Hollanders die "stijf gekwetst waren". Antoine STAVELE kreeg 129.16 gulden voor het onderhoud en verzorging van 10 gekwetsten en 3 zieken. Isabelle HOSTENS kreeg 214 gulden voor het onderhoud en verzorging van 5 gekwetsten en van een gekwetste van de bemanning van kapitein MANSVELT.

Lucas FRANS, kerkbaljuw, kreeg 18.13.6 gulden voor de begrafenis-kosten van twee Hollandse katholieke gevangenen en voor deze van Cornelis DE WAEGEMAEKER, en Jan Baptiste VANDE VELDE kreeg 14 gulden voor de doodkisten van de twee Hollanders en voor deze van de Hollandse kapitein.

Dokter Thomas VANDENHEEDE kreeg 120 gulden voor "visiten" aan de gekwetsten van beide zijden; chirurgijns François RIJCX en Joannes Baptiste VANDEN HEEDE samen 220 gulden voor het "cureeren" van 22 Hollandse, en 100 gulden voor 10 Oostendse gekwetsten; apotheker Niclajis VERVALLEMEULEN kreeg 80 gulden voor de levering van "medicamenten", en apotheker Joannes PORRET 24 gulden.

6. Verkoop op 14.11.1702 van de hoeker "den Swarten Arent" van Zierikzee, schipper Adriaen SWARTHOOGE, geladen met netten, zout en ledige tonnen, genomen door het Oostends konvooschip "Onse Lieve Vrouwe van Scherpenheuvel", kapitein Antoine CORNELISSEN, en opgebracht op 03.11.

Opbrengst : 2.111.9 gulden

Kosten : 161.15 gulden

7. Verkoop op 29.12.1702 van het engels fregat "The Adventure" met 10 kanons en 2 bassen, kapitein John BLACKBORN, varende van Archangelsk "in Moscovien" naar Londen, geladen met kemp, potas en planken, genomen door het Oostends konvooschip van kapitein Michiel MANSVELT in compagnie met kapitein Thomas GOURNAY, en opgebracht op 08.12. Er waren 4 engelse gekwetsten, kosten van verzorging en chirurgijn : 100 gulden.

Opbrengst : 21.858.17.9 gulden

Kosten : 1.336.17.9 gulden

8. Verkoop op 18.12.1702 van de buis "de drije Orangneboomen" van Rotterdam, schipper Pieter Janssen WIJCKERHOLT, varende van Rotterdam naar Dublin, geladen met dakpannen, hop en riemen papier, genomen door het Oostends konvooschip "de Coninginne van Spanien",

kapitein Paulus BESTENBUSTEL, en opgebracht op 09.12.

Opbrengst : 911.5.9 gulden

Kosten : 186.1.3 gulden

9. Verkoop op 29.12.1702 van een engels fregat, groot 120 vat, met 12 kanons, kapitein Alexander BEALE, varende van Archangelsk naar Londen, geladen met kemp, vlas, lijwaad, roet, garen en planken, genomen door het Oostends konvooschip "Sint François", kapitein Michiel MANSVELT in compagnie met kapitein Thomas GOURNAY. Op dezelfde reis werd ook een vishoeker "de Knorhaan" van Maaslandsluis, genomen en weer vrijgelaten tegen een losgeld van 875 hollandse gulden (= 1.784.4 gulden). Er waren 2 engelse gekwetsten, kosten van chirurgijn en apotheker 12.1.8 gulden.

Opbrengst : 40.955.1.3 gulden

Kosten : 1.762.18.6 gulden

10. Verkoop op 29.12.1702 van de hoeker "de joffrauwe Cornelia" van Rotterdam, groot 120 vat, schipper Pieter Jacobs DORP, varende van Drontheim in Noorwegen naar Limerich in Ierland, geladen met planken, genomen door het Oostends konvooschip "de Coninginne van Spanien", kapitein Paulus BESTENBUSTEL en opgebracht op 16.12.

Opbrengst : 5.847.2 gulden

Kosten : 402.3.3 gulden

11. Verkoop op 29.12.1702 van een pink "Abraham and Sara", kapitein James HAUGHTON, varende van Archangelsk naar Portsmouth geladen met kemp, genomen door het Oostends konvooschip "de Coninginne van Spanien", kapitein Paulus BESTENBUSTEL, en opgebracht op 16.12. Er waren 3 engelse gekwetsten, kosten van chirurgijn 2.10 gulden.

Opbrengst : 8.454.19.3 gulden

Kosten : 704.10.14 gulden

12. Het Oostends konvooschip "Sint François", kapitein Michiel MANSVELT, heeft in januari en februari 1703 vier hollandse vissershoekekers genomen weer laten gaan tegen betaling van een losgeld. Tevens werd 22 tonnen gezouten vis in beslag genomen en verkocht te Oostende.

a) de "Lomp en Lecq" uit Maaslandsluis, schipper Jan JOPPE, 2.296 gulden.

b) de "Voorkiesinge" uit Maaslandsluis, schipper Jan Dirckse BAKKER, 1.732.12 gulden.

c) de "Rondom Leelicq", uit Maaslandsluis, schipper Pauwels LEENDERSSEN, 2.392.3.3 gulden.

d) de "Bolck", uit Maaslandsluis, schipper Sint Leendersen DE JONGE, 2.352 gulden.

Opbrengst : 9.225.6 gulden

Kosten : 1.413.19.6 gulden

13. Het Oostends konvooschip "Sint Franciscus", kapitein Michiel MANSVELT, in compagnie met kapitein Thomas GOURNAY (van particulier armason) heeft in januari 1703 een vishoeker "den Boom des Levens" van Zierikzee genomen, kapitein Cornelis JOBSEN, en weer laten gaan tegen een losgeld van 2.280.1.9 gulden.

Kosten : 33.2 gulden

14. Verkoop op 05.02.1703 van het fluitschip "de Beurse" van Dort met 4 kanons, schipper Jacob SALM, varende in ballast van Dort naar Sint Hubes, genomen door het Oostends konvooschip "de Coninginne van Spanien", kapitein Paulus BESTENBUSTEL, en opgebracht op 27.01.
Opbrengst : 3.200 gulden
Kosten : 303.2 gulden

15. Verkoop op 25 en 29.03 en 02.04.1703 van de hoeker "de Avonture" van Zierikzee, schipper Philippe Pietersen POT, geladen met verse kabeljauw en heilbot, en tonnen gezouten moluwe, genomen door het Oostends konvooschip "Sint François", kapitein Michiel MANSVELT en opgebracht op 25.03.
Opbrengst : 1.904.18.6 gulden
Kosten : 253.11.3 gulden

16. Verkoop op 18.05.1703 van het fluitschip "den Coninck van Sweden" groot 160 vat, schipper Jan DE VELAERE, varende van Bordeaux naar Rotterdam, geladen met honing, kastanjen en wijn (witte hooglandsche), Sint Francois, zoete, muscaat, bordeaux, stadswijn, rode Graves, rode pontaque en Picardische); en een schip "Sint Jan", schipper Jooris RYE, varende van Bergen in Noorwegen naar Amsterdam, geladen met stokvis, zalm en huiden, beiden genomen door het Oostends konvooschip "Sint François", kapitein Michiel MANSVELT, en opgebracht op 25.03.
Opbrengst : 42.598.18.9 gulden
Kosten : 2.024.13.6 gulden

Op het einde van dit register is een lijst ingebonden van de prijs-schepen genomen door kapersschepen uitgerust door privé-reders, opgemaakt door de ontvanger van de inkomende en uitgaande rechten te Oostende, met de opgave van de geïnde tienden ten voordele van de Majesteit.

- 1) 27.03.1710
  - a) de bark "la Fidèle" uit Kales, kapitein Jean MOREL, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN.
  - b) een schip geladen met steenkool genomen door Kapitein Charles PLONCKET, en verkocht te Dover.
  - c) een lege snak, kapitein Daniël TEUVEN, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN.
  - d) een oorlogsschip uit Dieppe, kapitein Jean STELLING, en een bark uit Kales, beiden genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN, en verkocht te Dover.
  - e) een oorlogsschip "l'Inconnu" uit Kales, kapitein Thomas LEPRESTRE, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
  - f) een gallioot, genomen door kapitein Charles PLONCKET.
  - g) een pink "Saint Antoine", schipper Joseph DENIS, geladen met wol en brandewijn, genomen door kapitein Pierre VROOME.

- 2) 06.09.1710
  - a) een gibane, geladen met olie, genomen door kapitein Pierre DE RY.
  - b) een heu, geladen met steenkool, genomen door kapitein Pierre DE RY.
  - c) losgeld voor een boije, genomen door kapitein Charles PLONCKET.
  - d) een heu, geladen met tabak en azijn, genomen door kapitein Pierre DE RY.
  - e) een vissersboot uit Grevelingen, genomen door kapitein Philips DE MOOR.

- f) een heu, geladen met zout, genomen door kapitein Antoine LEFEBURE.
- 3) 15.10.1710
 a) een schip met succrioen, genomen door kapitein VAN HEINDEN.
 b) een pink, kapitein Pascal DE RUDDER, genomen door kapitein Michiel CANNOEN.
 c) een schip "Saint Louis", geladen met zout, genomen door kapitein Pierre DE RY.
- 4) 10.02.1711
 a) drie kapersschepen uit Kales, genomen door kapitein VAN HEINDEN.
 b) een fregat "la Demoiselle Catherine", kapitein Niclais PAILLET, genomen door kapitein Pierre DE RY.
- 5) 23.11.1711
 a) een boije, van Ameland, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
 b) een binnelander, geladen met tabak en planken, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN.
 c) 2 schepen verkocht in Engeland, en 2 losgelden, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN.
 d) een schip geladen met hout en tegels, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN.
 e) een kaperschip uit Nieuwpoort, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN.
 f) een boije "de Beurteman", uit Rotterdam, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN.
 g) een boije, geladen met olie, genomen door kapitein Antoine LEFEBURE, in compagnie met de kapiteins Passchier BILLO en Phiips DE MOOR.
 h) 3 prijsschepen, verkocht in Engeland, genomen door kapitein Antoine LEFEBURE in compagnie met kapitein Jean LENDERSEN.
- 6) 15.08.1712
 a) een smalschip, geladen met stenen, kapitein Theunis MOUWE, genomen door kapitein Philips TERREYN.
 b) een bark "le Dauphin" uit Honfleur, kapitein Charles LAURENT, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
- 7) 19.08.1712
 a) een schip "la Justice", geladen met katoen, kapitein Jean Gustave D'OUDE, genomen door kapitein Sabastiaen BERTRANT.
 b) een heu "Saint Pierre", kapitein Pierre VOLONNE, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN in compagnie met kapitein Michiel CANNOEN.
- 8) 24.10.1712
 a) 2 schepen genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
 b) een schip geladen met zout, kapitein Jean NAESSEN, genomen door kapitein Philippe TERREYN in compagnie met kapitein Michiel CANNOEN.
 c) een binnelander geladen met stenen, genomen door kapitein Jean DE VADDERE.
 d) een poenschip, kapitein Cornille SCHOONBAEREN, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
 e) een bark "Saint François" uit Caen, kapitein Jean HURTAULT, geladen met papier, genomen door kapitein Philippe TERREYN.
 f) een bark "Saint Guillaume", geladen met rode wijn, kapitein Pierre BOUCHOUT, genomen door kapitein Pierre LAMASSCHE in

compagnie met kapitein Adriaen BEULAERT.

- 9) 12.11.1712
a) een kets, geladen met gezouten huiden, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
b) een buis, "Le Postillon", geladen met zout, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
- 10) 27.03.1713
a) 5 schepen, geladen met haring, hout en oesters, genomen door kapitein Jean DEHOLLANDER.
b) een bark, genomen door kapitein Jean LENDERSEN in compagnie met kapitein Pierre DE RY.
c) een bark geladen met zout, genomen door kapitein Charles PLONCKET.
d) een dogre "l'Aigle", genomen door kapitein Charles PLONCKET.
e) een gallioot, genomen door kapitein Jean LENDERSEN in compagnie met kapitein Jean CLAYSSENS.
f) een hoeker, genomen door kapitein Philippe TERREYN.
g) een bark geladen met zout, genomen door kapitein FLANDERIN, en verkocht in Engeland.
h) 2 barken, geladen met appels, genomen door kapitein FLANDERIN, en verkocht in Engeland.
i) een kets, geladen met makreel, genomen door kapitein FLANDRIN, en verkocht in Engeland.
j) een bark, geladen met brandhout, genomen door kapitein Philippe TERREYN in compagnie met kapitein VAN HEINDEN.
- 11) 31.07.1714
a) een schip geladen met kousen, genomen door kapitein Michiel CANNOEN.
b) een schip geladen met zout en brandewijn, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
c) een schip geladen met gerst, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
d) een schip "la Rebecca", geladen met spaansen wijn, genomen door kapitein François DE CLERCQ.
e) een schip "le Robert", geladen met zout en brandewijn, genomen door kapitein Guiliaume STEENKISTE.
f) een schip "la Tintamare", geladen met wijn, genomen door kapitein Jean DEN DUYTS.
g) een schip geladen met zout, genomen door kapitein Jean CLAYSSENS.
- 12) 29.01.1715
a) een schip geladen met leder en boter, genomen door kapitein Jean DE DUYTS.
b) een schip geladen met hazelnoten, genomen door kapitein Sebastiaen BERTAND.
- 13) 09.03.1716
4 schepen "l'Heureuse", "la Trinité", "la Marie" van Kales en "Saint Antoine", genomen door kapitein Pierre DE RY.
- 14) 07.02.1718
verschillende schepen geladen met wijn, genomen door kapitein Jean CLAEIJSSENS.

Totale opbrengst van de lijst : 24.757.13.6 gulden
Kosten : 22.456.6.17 gulden

In de kosten is een bedrag opgenomen van 2.955 gulden, betaald aan Jean Baptiste BAUWENS, burgemeester van Oostende, die op 13.03.1713 aan de Majesteit een huis verkocht had waarin het stadsmagazijn gevestigd werd.

* * *

NOTA'S

1° Wat de lezer misschien zal verwonderd hebben is het hoge bedrag van de kosten aangerekend bij de meeste verkopen. Bij nadere ontleding blijkt dit niet buiten verhouding te zijn daar ze bestonden uit :

- a) het loods-, kaai- en viergeld.
- b) het opbrengen en bewaken van het gekaapte schip en lading.
- c) het loon van de "klinkers" te Oostende, Brugge en soms Nieuwpoort, de smeden, timmerlieden, kuipers, zakken- en zeilmakers.
- d) de administratieve kosten, briefwisseling, loon van de schatters, taksen, procenten voor de equipagemeesters der konvoischepen, het weeggeld op de stadsbalans en het loon van de stokhouder (of "roeper").
- e) het lossen en vervoeren van de lading en het eventueel overslaan in binnenlanders tot drogen en afkoelen (o.a. van graan en kemp) door de gilden der zakkendragers en billandriers.
- f) de kelder-, zolder- en pakhuishuur.
- g) de kosten van logies en onderhoud van de gekaapte bemanning, hun paspoorten en reisgeld voor hun terugreis. De kapitein en zijn officieren werden ondergebracht bij burgers of in de betere herbergen, de bemanning in de zogenaamde "huizen van kosten" of logementshuizen als ze braaf waren, anders werden ze opgesloten in de stedelijke gevangenis.
- h) de levering van de onvermijdelijke tonnen bier tot laving van de dorstigen tijdens het lossen.

Daarenboven werd van de netto-opbrengst een zeker percentarge "den sesden penninck" afgetrokken voor de bemanning van het kapersschip, te verdelen boven hun verdiende loon, pro-rata van dit loon; alsmede een "tantième" voor de kapel van "Notre Dame de Montaigne".

2° In de tekst voorkomende scheepstypes :

bark : zeilschip met 3 of meer masten.

binnenlander : schip voor de binnenvaart, soms ook dicht onder de kust.

boije : boeier, klein koopvaardij-schip voor kust- en binnenvaart.

buis : schip voor de haringvangst.

diepo : een kleine bark, dienend als kustwachter.

dogre : dogger, schip voor kabeljauwvangst in de Noordzee.

fluitschip : vrachtschip van 300 last, met 3 masten en ronde romp.

fregat : snel schip met 3 masten en 2 à 3 dekken.

gallioot : platboomd ondiep schip met 2 à 3 masten, breed van boeg en achterschip.

gerbane : gribane, platboomde bark op de Normandische kust.

heu : heude, klein zeeschip met lage bouw en 1 mast.

hoeker : platboomd vissers- of transportschip, breed van boeg en achterstevan, met 2 masten en een hoge kajuit op het achterschip.

kets : trekschuit, binnelander.

pinas : oorlogsschip met platte achtersteven.
pink : platboomd vissersvaartuig met ronde brede boeg.
poen : laag schip met ronde boeg, platte bodem en zijzwaarden.
smalschip : schip minder breed dan het gewone type, om bepaalde
sluizen te passeren.
snauw : lang en laag schip voor binnen- en kustvaart, veel gebruikt
als kaperschip.

ENSORIANA - ENKELE ONUITGEGEVEN TEKSTEN VAN JAMES ENSOR

A. De beroemdste cliënt van de Oostendse haarkapper Edmond BORGERS was zonder twijfel kunstschilder James ENSOR.

Nu reeds enkele jaren geleden werd de toen 87-jarige kapper door de handelaars van de Oostendse Witte Nonnenstraat in de bloemetjes gezet. Bij die gelegenheid werd hij door de krant "De Zeewacht" geïnterviewd. BORGERS sprak zo over ENSOR : "...James Ensor was een goede klant van me. Als hij in mijn salon kwam dan moest ik altijd eerst zijn pellerine afnemen. Maar 't was een echte farceur : hij leefde maar om de mensen te laten lachen. Geen dwarsdrijver, je weet wel, ha neen : een geestig mens. - Heeft hij u nooit eens geportretteerd ? Dat zou nu veel geld waard zijn ! - Nee, maar ik heb toch twee eaux-fortes van hem".

Destijds kregen we deze "eaux-fortes" ook eens van dichtbij te zien en we maakten van de gelegenheid gebruik om het pittige proza waarvan ENSOR ze had voorzien te noteren.

- de ets "Peste dessous, peste dessus, peste partout" (1888) :

"Beau coiffeur né coiffé. Barbier de race. Figure bien côté tout comme nos peintres il manie brosses pâtes et pinceaux / colore , décolore sans façons nos toisons. Il forme et déforme des têtes, crée des types, impose ses volontés / Docteur prudent il soigne et vieille à l'externe, il lotionne et fractionne les surfaces des vieilles peaux. / Durant ses bavardages et bagouts soporifiques ou plaisants il entame largement sans crier gare les poils précieux ou rares / des braves poilus sur les dents / Encore il racle nos tignasses avec amour. Manipule nos crânes avec onction / Il nous rase, nous épile avec joie. Au cas de rébellion il nous flanque un savon. Hommage à Edouard Borgers". James Ensor.

- de ets "Slag der Gulden Sporen" (1895) :

"Pour mon ami Edouard Borgers en souvenir de mes 80 années de / croissances de chevelure au front et de barbe au menton". James Ensor, 13 avril 1940, date de mon anniversaire. JE.

BORGERS bezat ook nog een exemplaar van ENSOR's affiche voor het Oostendse Carnaval van 1931 met volgende opdracht :

"Hommage à Edmond Borgers figaro pour hommes / Tondeur pour dames et leurs Toutous. Artiste méritant du poil et du pinceau" Son admirateur, James Ensor.

B. In 1927 werd er te Oostende een huldebetoon voor kunstschilder Jan DE CLERCK op touw gezet. James ENSOR sloot zich met volgend schrijven bij de viering van zijn collega aan (1) :